

kdo bo koga

Get Shorty

ZDA 1995

režija Barry Sonnenfeld **producenti** Danny De Vito, Michael Shamberg, Stacey Sher **scenarij** Scott Frank, po romanu Elmorea Leonarda **fotografija** Don Peterman **glasba** John Lurie **montaža** Jim Miller **scenografija** Peter Larkin **kostumografija** Betsy Heimann **igrajo** John Travolta, Gene Hackman, Rene Russo, Danny De Vito, Dennis Farina, James Gandolfini, Delroy Lindo

Saj se še spomnimo, kateri film je lani vseppek triumfalno in med drugim pokasiral tudi oskarja za izvirni scenarij? Da, **Šund** (*Pulp Fiction*, 1994). Tisti film, ki je videti tako popoln, kot bi ne imel scenarija, kot da se preprosto in ves čas dogaja, za gledalca pa se začne takrat, ko ta vstopi s pogledom – in to kadarkoli in kjerkoli, kar film subtilno poudarja s strukturo: vsak kader predstavlja vrata, ki vodijo v drugo zgodbo. Če ste le pri volji zanj. **Šund** bi potemtakem lahko trajal zgolj eno uro ali pa cel dan. Kot neskončni *peep-show*, za katerega vam zlepa ne zmanjka kovancev, ki jih v poljubnih časovnih intervalih mečete v režo – tako kot prikazovalci zadnje čase zaradi pomanjkanja zanimanja mečejo s programa filme, v katerih se kakorkoli pojavi Quentin Tarantino. Barry Sonnenfeld je bil direktor fotografije pri bratih Coen. Kot režiser je na velikem platnu debitiral s črno komedijo **Pri Addamsovih** (*The Addams Family*, 1991) satirično in predvsem izvirno analizo družinskih vrednot, ki so postale tako abstraktne, da jih niti njihovi najbolj goreči zagovorniki ne znajo več prepoznati. Dve leti pozneje jo je nadgradil še s prepričljivim sequelom **Pri Addamsovih 2** (*Addams Family Values*, 1993). Sonnenfeld se je povsem logično vprašal, kar se mora nekoč vprašati vsak pravi fan Tarantinovega triumfa: ali je mogoče posneti nadaljevanje **Šunda**? Nadaljevanje rekapitulacije žanrov in urbane ikonografije? Nadaljevanje parade likov, ki so tako avtohtoni, da se je z njimi nemogoče identificirati, in se kvečjemu lahko identificirate s filmom, v katerem nastopajo? Kaj pa parodija? Je moč posneti parodijo **Šunda**? Sonnenfeld je s filmom **Kdo bo koga** na vsa vprašanja odgovoril pritrdilno – in to dialektično, sintetično, z eno besedo tarantinovsko, s čimer je obenem bistroumno demistificiral fenomen **Šunda**, ki v optiki filma **Kdo bo koga** postane zgolj samoumevni klimaks fanovskega pristopa do filmskega jezika in njegovih zgodb. **Kdo bo koga** je satirična, poskočna in sublimna komedija, ki zgleda kot lov za izgubljenim scenarijem za film, ki že obstaja. Ekspresivni John Travolta – ki v **Šundu** pade pod streli svoje žrtve, ker se je na stranišni školjki tako zatopil v zgodbe o Modesty Blaise, v šund, da je gladko pozabil na resničnost –, mali, a uglašeni izterjevalec dolgov ter zagrižen filmski zanesenjak, ki mora v Los Angelesu še manjšemu producentu tretjerazrednih poflastih šokerjev, Genu Hackmanu, pobrati priigrani puf, v filmskem mestu intenzivno začuti, da ni na svetu ničesar, kar bi bilo življenju tako podobno, kot so filmi, kar z drugimi besedami pomeni, da njegova kariera izterjevalca dolgov predstavlja edinstveno snov za film, izbrano sosledje dogodkov pa odlični scenarij. Manjka mu le konec, da, tisto, česar tudi **Šund** nima zaradi ciklične strukture omnibusa. Konec, ki ga Travolta naposled najde, je gledalcu predstavljen kot konec filma znotraj filma, kot konec razlik med fiktivno zgodbo in resničnimi dogodki, skratka kot Travoltin nov

začetek v režiserskem stolčku. In kot dober režiser Travolta vlogo takoj dodeli – Harveyju Keitelu. Jasno, videl je **Reservoir Dogs**.

Da bi šundovski prizvok ohranil do najmanjših podrobnosti, je Sonnenfeld film **Kdo bo koga** zgradil na literarni predlogi Elmorea Leonarda, pisca lakoničnih kriminalk, ki so ga med drugimi filmali tudi Abel Ferrara (**Cat Chaser**, 1987), John Frankenheimer (**52 Pick-Up**, 1986) in celo Burt Reynolds (**Stick**, 1985), vsi bolj s težko roko. Sonnenfeld, ki je z Dannyjem DeVitom pravice za omenjeni roman odkupil že l. 1992, se je za razliko od omenjenih filmarjev ekranizacije lotil s skrbno distanco, ki pogojuje emocionalno uravnovešen ter ironičen podton filma, ki nikoli ne zapade v manierizem. Travolta namreč funkcionira kot delovni človek z vizijo, kot anti-Bugsy – torej kot nekdo, ki uresniči svoj sen in ga v nasprotju z Warrenom Beattyjem lahko tudi vsem pokaže – in hkrati kot Altmanov "player", odrešen kritičnega poslanstva: da, kot človek, ki resničnosti ne igra, temveč jo živi in stavi, da bodo to, kar pokaže njegov film, le redki prepoznali kot resničnost.

Kdo bo koga je učinkovit koncentrat, ki postane **Šund** šele takrat, ko mu dodaš Tarantina. Podobno kot pri ekranizacijah šokerjev Stephen Kinga: najslabši so ravno tisti, ki jih sam oscenari, režira, ali pa se v njih zgolj pojavi. Drugače povedano, če bi radi vedeli, kaj vam hoče povedati Tarantino, ne sprašujte več njega, marveč njegove fane. Barry Sonnenfeld in scenarist Scott Frank sta nedvomno med njimi. Drži, nastop je vse.

Max Modic

John Travolta, Dennis Farina

